

บทที่ 5

วัฒนธรรมชุมชนกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ในสภาพการเป็นอยู่ของชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ต้องพึ่งพาป่าไม้ มีวิถีชีวิตอยู่กับป่ามาโดยตลอด ดังนั้น ความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆ จึงมุ่งหวังที่จะทำให้ทรัพยากรป่าไม้ยังคงอยู่สืบต่อไป เพื่อให้ชุมชนไทลื้อสามารถคงอยู่ได้และใช้ป่าไม้อยู่ตลอดไป เช่นวิถีการดำเนินชีวิต โดยอาศัยป่าไม้และแหล่งน้ำ การประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในการทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงผี การสู่ขวัญ นอกจากนี้ด้านความเชื่อที่ชาวไทลื้อได้พยายามปลูกฝังให้คนรุ่นหลังได้มีความเชื่อเกี่ยวกับผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ว่าทุกหนทุกแห่งล้วนมีเจ้าของ ดังนั้น การจะทำลายหรือตัดต้นไม้ ต้องขออนุญาตจากเจ้าของ ได้แก่ ผี หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นเจ้าที่ก่อนทุกครั้ง

5.1 ระบบความเชื่อกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ระบบความเชื่อของชาวไทลื้อ มีส่วนสัมพันธ์กับโครงสร้างและความสัมพันธ์ทางสังคม รวมทั้งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของชุมชน ชาวไทลื้อบ้านงอบนับถือศาสนาพุทธ พร้อมกับการนับถือภูติผีเทวดาควบคู่กันไป ระบบความเชื่อของชาวไทลื้อบ้านงอบ แบ่งออกได้เป็น 5 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อทางพุทธศาสนา ชาวบ้านถือการทำบุญเป็นหลัก ผู้เฒ่าผู้แก่จะหมั่นไปทำบุญถือศีลเป็นประจำทุกวันพระ โดยตั้งแต่เช้าจัดเตรียมสำรับอาหารคาวหวาน ดอกไม้ รูปเทียนไปที่วัด ประกอบพิธีในวิหาร รับศีล ฟังเทศน์จากพระสงฆ์ และความเชื่อทางพุทธศาสนายังเป็นตัวกำหนดประเพณีสำคัญๆ ให้ชาวบ้านได้ยึดถือปฏิบัติ เช่น ประเพณีตั้งธรรมหลวง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น

2. ความเชื่อเรื่องบุญ บาป ชาวไทลื้อมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของบุญ โดยเชื่อว่าบุญ เป็นสิ่งที่ดีงาม ควรแสวงหา สะสมและเพิ่มพูนให้มากๆ พบว่า มีการทำบุญเนื่องในโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนผลบุญและส่วนกุศล ในบางครั้งมีการทำบุญไว้ให้แก่ตนเอง เพื่อสะสมไว้ในชาติภพหน้าก็ยังมี ส่วนบาปนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม ควรหลีกเลี่ยงและละเว้น ชาวไทลื้อมีพิธีกรรมเกี่ยวกับการไถ่บาป เช่น การบวชเพื่อไถ่บาป การปล่อยสัตว์ นอกจากนี้ การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลก็จะช่วยไถ่บาปได้อีกทางหนึ่งด้วย

3. ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องขวัญและวิญญาณ เป็นความเชื่อที่ฝังแน่นอยู่ในจิตใจมานาน โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่า คนเรามีขวัญอยู่ในตัว 32 ขวัญ หากเกิดสิ่งที่เป็นอัปมงคลเกิดขึ้น จะ

ทำให้ขวัญตกใจ หรือขวัญหาย (ขวัญหนีดีฝ่อ) จะทำให้ป่วยเป็นไข้ จะต้องให้หมอผู้ขวัญ มาทำพิธีเรียกขวัญ เก็บขวัญ (ซ่อนขวัญ เป็นการใส่สวิงตักเอาขวัญในบริเวณที่คิดว่าขวัญหล่นหาย) แล้วนำมาสู่ขวัญก็จะทำให้ขวัญกลับมาอยู่กับเนื้อกับตัว หายจากการเจ็บป่วยได้ พบว่าในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ มีหมอผู้ขวัญ บั๊บสาที่มีค่าผู้ขวัญค่อนข้างมาก เพราะชาวบ้านนิยมในการสู่ขวัญ หลังจากการเจ็บไข้ได้ป่วย หรือการประสบเคราะห์กรรมต่างๆ

4. ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ชาวไทลื้อมีความเชื่อในเรื่องคาถาอาคม โขกลางของขลัง การสะเดาะเคราะห์ การสืบชะตาและโหราศาสตร์

ความเชื่อเหล่านี้มีการแสดงออกในทางพิธีกรรม ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต และการให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เป็นการแสดงความเคารพและการยอมรับในอำนาจของภูตผีเทวดา อันเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ที่ถือเป็นความเชื่อดั้งเดิมที่บรรพบุรุษได้ปฏิบัติและสืบทอดต่อกันมา โดยการสืบทอดระบบความเชื่อ มาสู่รูปธรรมของการจัดการ และการปฏิบัติของคนในชุมชน จนเป็นข้อปฏิบัติ ข้อห้ามและจารีตประเพณีของคนไทลื้อบ้านงอบ

5.1.1 ความเชื่อเรื่องผีกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ความเชื่อในการนับถือผี เป็นความเชื่อพื้นฐานดั้งเดิมของชาวไทลื้อบ้านงอบ ชาวบ้านจะมีระบบคิดและความเชื่อ เกี่ยวกับสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์และเหนือธรรมชาติ มีความเชื่อเกี่ยวกับผีและนับถือผีต่างๆ มากมาย ได้แก่ ผีป่า ผีน้ำ ผีบ้านผีเรือน ผีเมือง ซึ่งเป็นผีที่คอยอารักขาคุ่มครองในที่ต่างๆ เชื่อว่าเมื่อจะทำการสิ่งใดจะต้องมีการบอกกล่าวให้ผีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต เช่น จะแต่งงาน ต้องบอกผีบรรพบุรุษก่อน หรือถ้าจะทำนาปลูกข้าว ก็จะต้องบอกผีเจ้าที่หรือผีนา ถ้าคนใดไม่บอกกล่าวผีต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้ผู้นั้นเกิดเจ็บไข้ล้มป่วยลงได้ ชาวไทลื้อได้แบ่งผีออกเป็น 2 พวกใหญ่ๆ คือ ผีดี จะเป็นผีที่คอยปกป้องรักษา เช่น ผีเจ้าที่ ผีบ้านผีเมือง และผีไม่ดี ซึ่งจะคอยทำร้าย เช่น ผีกะ ผีปอบ ผีกองกอย ผีไป้กะโล่ง เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผีของชาวไทลื้อ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน ผีที่ชาวบ้านเคารพนับถือว่าเป็นผีที่คอยปกป้องรักษาให้ผู้คนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม และผีที่คอยรักษาพืชผลในการทำมาหากินให้ได้ผลสมบูรณ์ จะมีการเลี้ยงผีเพื่อเป็นการตอบแทนในการคุ้มครองดูแล ปกป้องรักษาทุกปี และถ้ามีการปฏิบัติผิดกฎ หรือที่เรียกว่า “ผิดผี” ผลก็จะทำให้ครอบครัว สังคมของคนที่ทำผิดผีไม่เป็นสุข มีเรื่องไม่ดีเกิดขึ้น จะต้องมีการเลี้ยงผีเพื่อแก้ไขจึงจะหายได้

ชาวไทลื้อมีความเชื่อเกี่ยวกับภูตผีเทวดา ลี้กคคีลลลลล และลี้กคคีลลลลล อยู่
2 ลักษณะ คือ

1. ความเชื่อและการนับถือผีบรรพบุรุษ ที่คอยคุ้มครองปกป้องรักษาลูกหลาน ให้อยู่
ร่มเย็น เป็นสุข โดยมีพิธีกรรมที่สำคัญเกี่ยวกับการนับถือผีบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เก่าแก่ของ
ชาวไทลื้อบ้านงอบก็คือ พิธีการเลี้ยงผี ซึ่งในหมู่บ้านจะมีหอผี ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ โดย
จะมีการพิธีเลี้ยงผีทุกปี ได้แก่

1.1 เจ้าขาพญาจุมปู (พระยาจุมปู) ซึ่งมีหอผีหรือศาลเจ้าอยู่ที่บริเวณหัวนา
ของหมู่บ้าน พ่ออินตะ วันชนะ (2545) ซึ่งเป็นข้าวจ้างประจำหอผีเจ้าขาพญาจุมปู เล่าว่า ชาวบ้านเชื่อ
ว่าเป็นที่สิงสถิตย์ของเทพดาเมืองและเป็นบรรพบุรุษหรือเชื้อสายทางเจ้าหลวง หรือเชื้อสายพระ
วงศ์ผู้ล่วงลับของชาวไทลื้อบ้านงอบ ประกอบด้วย เจ้าพญาจุมปู เจ้าเมืองผู้ เจ้าพ่อม้าขาว และเจ้าพ่อ
ข้อมือเหล็ก ซึ่งชาวบ้านจะทำพิธีกรรมบวงสรวงเป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น 12 ค่ำ หรือแรม 12 ค่ำ
เดือน 8 เหนือ ประมาณเดือนมิถุนายน ก่อนฤดูทำนา โดยข้าวจ้างจะเป็นผู้กำหนดวันทำพิธีและ
ดำเนินการประกอบพิธีกรรม ชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคเงินหลังคาเรือนละ 20 บาท เพื่อนำไปจัดซื้อ
เครื่องสักการบูชาเช่น ไห้ว ในวันงานชาวบ้านจะพากันไปยังบริเวณหอผี ซึ่งอยู่ที่บริเวณหัวนาของ
หมู่บ้าน โดยข้าวจ้างจะเป็นผู้นำดอกไม้ รูป เทียน เพื่อไปอันเชิญผีเจ้ามารับเครื่องสักการบูชาในหอ
ผี ในแต่ละปีจะใช้ควาย 1 ตัวเป็นเครื่องเช่น ไห้ว ในวันงานชาวบ้านจะพากันไปยังบริเวณหอผี
(ศาลเจ้า) ซึ่งอยู่ที่บริเวณหัวนาของหมู่บ้านงอบ ข้าวจ้างจะนำดอกไม้ รูป เทียน เพื่ออันเชิญเจ้าพญา
จุมปู เจ้าเมืองผู้ เจ้าพ่อม้าขาว และเจ้าพ่อข้อมือเหล็ก มารับเครื่องสักการบูชาในหอผี ข้าวจ้าง จะใช้
วิธีการว่าไม้เป็นการสื่อสาร โต้ตอบกับผี ถ้าไม้ยาวออกกว่าวาของข้าวจ้าง 2 – 3 นิ้ว ก็แสดงว่าผีได้
รับเครื่องเช่น ไห้วแล้ว ชาวบ้านก็จะทำการฆ่าควาย แล้วข้าวจ้างก็จะนำเอา หัว หาง เครื่องใน และ
เนื้อบางส่วนทำลาบ และแกงอ่อมเนื้อ แล้วนำไปถวายแก่ผีเจ้า ผีในแต่ละหอผี ในระหว่างนี้ห้ามมิ
ให้ผู้ใดกินอาหารก่อนเป็นอันขาด เมื่อผีรับเครื่องเช่นเสร็จ โดยข้าวจ้างจะถามแล้วทำการว่าไม้ดู ถ้า
แน่ใจว่าผีเจ้ามารับเครื่องเช่น ไห้วเรียบร้อยแล้ว ข้าวจ้างก็จะทำการบอกผีให้ปกป้องรักษาชาวบ้านให้
หมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุขต่อไป เสร็จพิธีแล้วก็จะนำอาหารรับประทานกันที่บริเวณหอผีจนหมด ห้าม
ใครนำกลับบ้านเป็นอันขาด

1.2 เจ้าพ่อบ้านอิง หรือชาวบ้านนิยมเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เจ้าหมื่นจิ้น ตั้ง
ศาลเจ้าอยู่ที่บ้านงอบศาลา หมู่ที่ 1 พ่อเป็ลลลลล เทพจันดา (2545) ซึ่งเป็นข้าวจ้างประจำหอผีเจ้าพ่อ
บ้านอิง เล่าว่า เจ้าพ่อบ้านอิงเป็นเจ้าพ่อที่ชาวไทลื้อบ้านงอบให้ความเคารพนับถือกันมาก จะมีการ
ทำพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อบ้านอิงในช่วงเดือน 8 ถึงเดือน 9 เหนือ หรือประมาณเดือนมิถุนายน ถึง เดือน
กรกฎาคมของทุกปี หลังจากเสร็จพิธีบวงสรวงเจ้าขาพญาจุมปูแล้ว ก็จะทำพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อบ้าน

อิง โดยชาวบ้านจะร่วมกันบริจาคเงินหลังคาเรือนละ 10 บาท เพื่อใช้ซื้อเครื่องเช่น ไขว้ สักการบูชา ในแต่ละปี จะใช้หมู 1 ตัว เป็นเครื่องสักการบูชา

1.3 เจ้าบ้านพ่อตะ ซึ่งตั้งศาลเจ้าอยู่ที่บริเวณบ้านพ่อพงษ์ศักดิ์ อินทะรังมี บ้านงอบเหนือ หมู่ที่ 5 ตำบลงอบ ซึ่งถือเป็นบ้านเก่า หรือบ้านแรก หรือบ้านต้นตระกูลนั่นเอง พ่อพงษ์ศักดิ์ อินทะรังมี (2545) ซึ่งเป็นเจ้าของบ้านเล่าว่า เจ้าพ่อบ้านตะ เป็นผีต้นตระกูล ซึ่งในชุมชนไทลื้อ บ้านงอบ ต้นตระกูลค่อนข้างน้อย ดังจะพบว่า มีนามสกุลหลักๆ อยู่ 5 นามสกุล ได้แก่ อินทะรังมี คำรังมี งามธุระ เทพจันตา และวันชนะ นอกจากนั้นจะเป็นนามสกุลของเขตต่างบ้านที่มาอยู่ในชุมชน ซึ่งมีค่อนข้างน้อยมาก สำหรับการทำให้สืบวงสรวงเจ้าพ่อบ้านตะนั้นจะทำพิธีบวงสรวงทุกปี หลังจากทำพิธีบวงสรวงเจ้าพญาจุมปู และเจ้าพ่อบ้านอิง เสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะทำการบวงสรวงเจ้าพ่อบ้านตะ โดยใช้หมู 1 ตัว เป็นเครื่องสักการบูชา

1.4 ผีปู่ย่าหรือผีปู่ดำนางคำ คือ ผีบรรพบุรุษประจำตระกูล ซึ่งชาวบ้านจะมีการเช่นไขว้ทุกปี ในระหว่างเครือญาติเดียวกัน ที่บ้านที่มีศาลบรรพบุรุษตั้งอยู่ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อบรรพบุรุษที่จากไป โดยในพิธีจะมีการเลี้ยงผี การเข้าทรงหลังจากนั้นก็ได้รับประทานอาหารร่วมกัน มีการพูดคุยถึงความเป็นอยู่ การทำมาหากิน

นอกจากสอบถามผู้เฒ่าผู้แก่และข้าวจ้าว พบว่าชาวไทลื้อบ้านงอบมีความเชื่อ และเคารพในผีบรรพบุรุษทุกๆ ปี คนในกลุ่มเครือญาติก็จะมาร่วมกันทำพิธีบวงสรวงผีบรรพบุรุษ ทำให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ร่วมกัน ทำให้ทุกคนรู้จักเป็นญาติพี่น้อง และมุ่งเน้นการสืบเชื้อสายมาจากต้นตระกูลเดียวกัน เพื่อให้เกิดความแน่นแฟ้นในหมู่เครือญาติ ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ

2. ความเชื่อและการนับถือผีที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ เช่น ผีตามเรือสวนไร่นา ผีเหมืองฝาย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในป่า จะคอยดูแลดิน น้ำและผลผลิตให้เจริญสมบูรณ์ และคอยปกป้องรักษาป่าเขาลำเนาไพร และสถานที่ต่างๆ ดังนี้

2.1 ผีจอมโปกผีโปกควาย เป็นผีประจำอยู่ที่จอมปลวกใหญ่กลางทุ่งกลางป่า และผีประจำอยู่ที่หนองน้ำที่ควายนอนแช่ โดยถ้าใครผลอไปลบหลู่ห่มินเอาไม้ไปปัก เอาหลักไปเสียบโดยไม่บอกกล่าวขออนุญาต ผีอาจขุ่นเคืองมารบกวน ทำร้ายให้เจ็บป่วยได้

2.2 ผีโป่งผีข่า เป็นผีที่อยู่ประจำบริเวณที่เป็นป่าขึ้นและ มีน้ำซึมออกมา โดยชาวบ้านมีความเชื่อว่าถ้าใครเข้าไปเหยียบขี้หรือไปทำลายจะทำให้ผีโกรธและทำร้ายได้ ความเชื่อเกี่ยวกับผีโป่งผีข่านี้ มีความสัมพันธ์ในด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้โดยตรง คือไม่ให้ใครเข้าไปทำลายแหล่งพื้นที่มีน้ำขัง และต้นไม้อุดมสมบูรณ์ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ไว้

2.3 ผีนางไม้ ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีที่สิงสถิตย์อยู่ตามต้นไม้ใหญ่ เวลาตัดต้นไม้ที่มีผีสิงสถิตย์อยู่ ตอนกลางคืนจะได้ยินเสียงเหมือนผู้หญิงร้องไห้ เพราะไม่มีที่อยู่ ผีนางไม้จะทำให้คนที่ตัดต้นไม้ นั้นมีอาการเป็นไข้ ไม่สบาย ไม่รู้สึกตัว โดยชาวบ้านเชื่อว่าถูกผีนางไม้ตามมาเอาชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นความเชื่อที่พยายามไม่ให้คนไปตัดไม้ โดยเฉพาะต้นไม้ขนาดใหญ่

2.4 ผีหัวหน้า ชาวบ้านเชื่อกันว่า บริเวณแหล่งต้นน้ำทุกแห่งที่เป็นที่ขึ้นและเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำ มักจะมีผีอยู่คอยดูแล ดังนั้นถ้าใครเข้าไปทำลายก็จะถูกผีหัวหน้าทำให้เกิดการเจ็บป่วย เป็นไข้ได้ นั่นหมายถึง ชาวบ้านเชื่อว่าผีหัวหน้าจะช่วยดูแลรักษาป่าต้นน้ำไว้ได้ หากใครไปทำลายก็จะถูกทำร้ายจากผีหัวหน้าได้

2.5 ผีโป๊กกะโล้ง ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีที่อยู่ในป่า ชอบแสดงอิทธิฤทธิ์ในเวลากลางคืน เช่นเวลาเข้าป่าตัดต้นไม้มาสร้างที่พัก และมีการลากไม้ที่ตัดแล้วมายังที่พัก พอเวลากลางคืนผีโป๊กกะโล้งจะทำตามทุกอย่าง เช่น ได้ยินเสียงคนตัดไม้และมีการลากไม้ อีกกรณีหนึ่งเมื่อเข้าป่าแล้วทำสิ่งที่ชาวบ้านถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เช่น เอาหม้อแกงต้มน้ำในลำห้วยแทนที่จะใช้ขันหรือใบไม้ตักก็จะเกิดลมแรง และมีฝนตกหนัก อย่างรุนแรง

2.6 ผีแม่ธรณีหรือผีเจ้าที่ เป็นความเชื่อของชาวบ้านว่า ผีแม่ธรณี เป็นผู้ดูแลรักษาทุกสิ่งทุกอย่าง ดังนั้น ในการทำสวน ทำไร่ จึงมีการบนบานให้แม่นางธรณีหรือเจ้าที่ว่าจะมาปลูกพืชผล ขออย่าให้มีแมลงมาทำให้พืชผลเสียหาย หลังจากที่เขาบนบานขอยผลผลิตก็จะมีการเลี้ยงผีแม่นางธรณีหรือผีเจ้าที่ด้วย ไก่ หัวหมู หรือวัว แล้วแต่การบนบานไว้

2.7 ผีเหมืองฝาย เป็นผีที่สิงสถิตย์อยู่ที่เหมืองฝาย โดยชาวบ้านใช้น้ำจากฝายนั่นๆ ได้ทำการบนบานไว้ว่า ให้ผีประจำฝายช่วยดูแลรักษาอย่าให้ฝายพังถ้ามีน้ำไหลมาเยอะ ในทุกๆปีจะมีการไหว้ ปัจจุบันผู้เข้าร่วมในพิธีกรรมจะลดลง ผู้ประกอบพิธีกรรม คือ หัวหน้าเหมืองฝายหรือแก่เหมือง และชาวบ้านเจ้าของนา การไหว้จะกระทำก่อนฤดูทำนาโดยมีเครื่องเช่น เช่น ไก่ เหล้า ดอกไม้ รูปเทียน เป็นต้น ก่อนที่จะทำพิธี สมาชิกเหมืองฝายจะมาร่วมกันขุดลอกฝาย เพื่อนำเอาเศษดิน หิน และโคลนออกจากฝาย เพื่อให้มีน้ำไหลสะดวกขึ้น

จากความเชื่อเรื่องผีและอำนาจเหนือธรรมชาติ ชาวไทลื้อ พยายามปลูกฝังความเชื่อของคนในชุมชนให้เกิดความกลัว และเกิดความเคารพยำเกรงกับสถานที่ที่อยู่อาศัยของผี สถานที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ถ้าหากใครเข้าไปทำลาย ก็จะถูกทำร้ายโดยผีต่างๆ ตามที่ที่มีความเชื่อถือกันมา

5.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับการตัดต้นไม้

ต้นไม้ นับเป็นทรัพยากรที่มีค่า และมนุษย์ต้องพึ่งพาในการดำเนินชีวิต ในความเชื่อของชาวไทลื้อเชื่อว่า ต้นไม้เป็นสถานที่สิงสถิตย์ของนางไม้ หรือผีเจ้าที่ รวมไปถึงเทวดาอารักษ์ การที่จะไปตัดโค่นต้นไม้ ก็เปรียบเสมือนเป็นการไปทำลายที่อยู่อาศัยของผีนางเทวดาที่อยู่อาศัยอยู่ในต้นไม้ นั่น ดังนั้นก่อนที่จะทำการตัดต้นไม้ ควรจะมีการบอกกล่าวกับผีนางไม้ที่ดูแลรักษาต้นไม้ ต้นนั้นก่อน จากความเชื่อดังกล่าวจึงเกิดมีพิธีการบวชต้นไม้ การสืบชะตาต้นไม้และป่าไม้ เป็นต้น

ความเชื่อเกี่ยวกับข้อห้ามในการตัดไม้ ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1.1 ต้นไม้หางปลา คือ ต้นไม้ที่มีรูปร่างคล้ายหางปลา ชาวบ้านเชื่อว่าห้ามนำมาสร้างบ้าน เพราะมีผีนางไม้สิงอยู่

1.2 ต้นไม้สามทาง คือ ต้นไม้ที่มีลักษณะของลำต้นที่แยกออกเป็น 3 ด้าน มีความเชื่อว่า ห้ามตัดมาสร้างบ้าน เพราะมีลักษณะผิดปกติ จะเกิดอับมงคลขึ้นได้

1.3 ต้นไม้อิงเนิง คือ ต้นไม้ที่อยู่พาดกับต้นไม้อื่น มีความเชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่มีลักษณะผิดปกติ

1.4 ต้นไม้บังวัน คือ ต้นไม้ที่มีลำต้นขนาดใหญ่ และสามารถบังแสงแดดไม่ให้ส่องถึงต้นไม้ต้นเล็กๆ ที่อยู่บริเวณใกล้ๆ โดยมีความเชื่อว่ามีคุณวิเศษและมีผีอาศัยอยู่

1.5 ต้นไม้เครือเขาหวน คือ ต้นไม้ที่มีเถาวัลย์ขึ้นปกคลุม ห้ามตัด โดยมีความเชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่จะเกิดโรคภัย

1.6 ต้นไม้ฟ้าผ่า คือ ต้นไม้ที่ถูกฟ้าผ่าห้ามตัด เพราะมีความเชื่อว่าการตัดแล้วนำมาใช้ประโยชน์จะเกิดโรคภัย หรือเกิดอับมงคลแก่ตนเอง

1.7 ต้นไม้ต้นใหญ่ๆ ที่อยู่ใกล้แม่น้ำ เชื่อว่ามีผีนางเทวดาสิงอยู่และทำการรักษาแม่น้ำ นั้น ถ้าตัดมาใช้ประโยชน์ จะทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยและถึงชีวิตได้

1.8 ไม้ที่อยู่ต่างตอ คือ ต้นไม้ที่ล้มไปทับต้นไม้ที่อยู่ใกล้ๆ บริเวณนั้น ห้ามนำมาใช้ประโยชน์ เพราะมีความเชื่อว่ามีนางเทวดาที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ บริเวณนั้นจะไม่พอใจที่ถูกตัด

1.9 ต้นไม้ที่ตัดแล้วมีน้ำไหลออกมา เชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่ไม่มีความแข็งแรง ทนทานไม้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ควรต้องเป็นไม้เนื้อแข็งเท่านั้น บางคนก็บอกว่า เป็นน้ำตาของผีนางไม้ที่ถูกตัดต้นไม้ที่เป็นที่สิงสถิตย์อยู่

ต้นไม้ตามลักษณะข้างต้น ห้ามตัดมาใช้ประโยชน์ เพราะจะทำให้ผิผี ผีจะมาทำร้ายได้ ซึ่งในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อธิบายได้ว่า ต้นไม้หางปลา ต้นไม้สามทาง ต้นไม้ที่ถูกฟ้าผ่า และต้นไม้ที่ตัดแล้วมีน้ำไหลออกมา เป็นต้นไม้ที่ไม่สมบูรณ์ หากตัดมาใช้ประโยชน์ก็ใช้ไม่ได้เต็มที่ ดังนั้น จึงไม่ควรตัด สำหรับต้นไม้บังวันและต้นไม้ใหญ่ที่

อยู่ใกล้กันนั้น จะเป็นต้นไม้ที่ให้ร่มเงาแก่แหล่งน้ำและแหล่งทรัพยากร หากมีการตัดโค่นลงก็จะทำให้แสงแดดส่องถึง ทำให้เกิดความแห้งแล้งได้ ในส่วนของต้นไม้เครือเขาวันนั้น ตามปกติต้นไม้เหล่านี้จะต้องอยู่ในป่าที่อุดมสมบูรณ์ถึงจะมีเถาวัลย์ขึ้น และมีขนาดใหญ่มาก ดังนั้นถ้าตัดจะเป็นการทำลายป่าต้นน้ำและป่าที่อุดมสมบูรณ์ได้ สำหรับต้นไม้อิงเงืง กับต้นไม้ต่างต่อนั้น ไม่ควรตัด เพราะอาจจะโค่นลงใส่คนที่ตัดไม้ ทำให้เกิดอันตรายได้ง่าย

จากลักษณะของไม้ที่ห้ามตัดเป็นความเชื่อของคนในอดีต แต่ในปัจจุบัน ความเชื่อเกี่ยวกับการตัดต้นไม้เหล่านี้ได้เปลี่ยนไป ชาวบ้านเชื่อว่า ไม้ให้ตัดต้นไม้ในป่าช้า ต้นไม้บริเวณศาลเจ้า เพราะเชื่อว่าที่บริเวณดังกล่าวมีเจ้าที่ หรือผีคอยดูแลอยู่ ดังนั้นในปัจจุบัน ในพื้นที่บริเวณป่าช้า และป่าศาลเจ้าจะยังคงมีต้นไม้ที่อุดมสมบูรณ์อยู่มาก

5.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับการฟันไร่

ชาวบ้านมีความเชื่อว่า ในป่าเขาทุกแห่งจะต้องมีเจ้าของ ซึ่งเป็นผีเจ้าที่คอยเฝ้าดูแล และในพื้นที่ป่าบางแห่งจะมีผีคอยอาศัย ห้ามเข้าไปฟันป่าในบริเวณนั้นเป็นอันขาด การฟันไร่ในบริเวณที่ห้ามนี้ หากใครขัดขืนก็จะถูกทำร้าย โดยผีที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น ได้แก่

1. ห้ามฟันไร่ขุนห้วย คือบริเวณต้นกำเนิดของลำห้วย เชื่อว่า ป่าบริเวณขุนห้วยหรือต้นน้ำ จะมีผีคอยเฝ้าดูแลอยู่ หากฟันไร่บริเวณนี้ก็จะถูกผีทำร้าย ทำให้เจ็บป่วยได้ ซึ่งในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ป่าบริเวณนี้เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์และเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำ ดังนั้นจึงไม่ควรฟันไร่ เพราะจะทำให้ต้นน้ำแห้งแล้งและแหล่งน้ำหมดไปได้

2. ห้ามฟันไร่ข้ามห้วย หมายถึง การฟันไร่ห้ามฟันทั้งสองข้างของลำห้วย เชื่อว่าการฟันไร่ข้ามลำห้วยไปอีกฟากหนึ่ง จะเป็นการผิดจารีต(ขัด) ทำให้เพาะปลูกไม่ได้ผลดี และจะอยู่ไม่เป็นสุข ซึ่งในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว หากฟันไร่ลักษณะนี้ ก็จะทำให้ลำห้วยไม่มีต้นไม้ขึ้นปกคลุม ทำให้ลำห้วยแห้งแล้งได้ ดังนั้น ควรมีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าติดลำห้วยไว้ เพื่อให้เกิดความชุ่มชื้นแก่ลำห้วย

3. ห้ามฟันไร่บริเวณห้วยตาด หรือที่หุบเหวลึกและใกล้ลำห้วย เชื่อว่า บริเวณห้วยตาด หรือหุบเหวลึก มักจะเป็นที่สิงสถิตย์ของภูติผีเทวดา หากมีการฟันไร่บริเวณริมห้วยตาดหรือหุบเหวลึก จะทำให้ผีทำร้ายให้เจ็บป่วยได้ ซึ่งในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว การฟันไร่ที่ห้วยตาดหรือที่หุบเหวลึก จะทำให้เกิดอันตราย และจะเป็นการเปิดพื้นที่ป่าริมลำห้วย ริมลำธาร ทำให้เกิดความแห้งแล้งตามมาได้

ความเชื่อเกี่ยวกับการฟันไร่ เป็นความพยายามสร้างกระแสให้คนในชุมชน เกิดการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ ไม่ให้ถูกทำลายโดยการถางเป็นไร่เลื่อนลอย แล้วจะทำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติได้

จะเห็นว่า ความเชื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวบ้าน โดยเฉพาะความเชื่อในเรื่องภูติผีและวิญญาณ ซึ่งเป็นอำนาจเหนือธรรมชาติ เปรียบเสมือนเป็นเครื่องควบคุมความประพฤติและศีลธรรมต่างๆ มิให้ชาวบ้านปฏิบัติตนนอกเหนือจารีตประเพณี นอกจากนั้น ยังเป็นเครื่องช่วยชี้แนะทางการดำเนินชีวิต ทั้งทางด้าน การเกษตร การบริโภค การรักษาโรคและการแก้ไข ปัญหาต่างๆ ของชาวบ้านอีกด้วย ความเชื่อต่างๆ ที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นสิ่งที่ชาวไทลื้อบ้านงอบ ยึดถือปฏิบัติและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต แม้ว่าในปัจจุบันนี้สังคมไทลื้อบ้านงอบส่วนใหญ่ได้รับการติดต่อจากสังคมภายนอก หรือจากลูกหลานที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นก็ตาม แต่ความเชื่อต่างๆ นี้ ก็ยังมีอิทธิพลต่อชาวไทลื้ออย่างมาก ในด้านการสร้างขวัญ กำลังใจ การตัดสินใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ดังนั้น ความเชื่อเหล่านี้จะเป็นบรรทัดฐานของชุมชน ในการที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจและรวบรวมความรู้สึกของคนในชุมชนให้เกิดกระแสความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.1.4 ความเชื่อเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้

ในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้นั้น ชาวไทลื้อบ้านงอบมีความเชื่อว่าป่าไม้ เป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์แก่ชีวิต มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต แต่ในการดำเนินชีวิตประจำวันก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรในป่าไม้ ได้แก่ การทำไร่ ทำสวน การตัดไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย การเก็บของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด พืชผักต่างๆ รวมไปถึงการล่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหาร สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรป่าไม้ทั้งสิ้น ชาวไทลื้อบ้านงอบ มีความเชื่อเกี่ยวกับการเลือกตัดต้นไม้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ไม้หอมกุ่มเมือง หมายถึง ต้นไม้ที่มีความสมบูรณ์ ขนาดใหญ่ มีร่มเงาสูงจากพื้นดิน ทั้งนี้เนื่องจากต้นไม้ลักษณะนี้จะลำต้นที่สูงยาว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้มาก
2. ไม้ป่าป็นลำ หมายถึง ต้นไม้ที่มีลักษณะเหมือนต้นมะพร้าว และมีขนาดใหญ่กว่าต้นมะพร้าวหลายๆ ต้น นั่นหมายถึง ต้นไม้ที่มีลักษณะเช่นนี้เป็นต้นไม้ที่ให้ประโยชน์สูงมาก
3. ไม้ที่มีเนื้อแข็ง เป็นต้นไม้ที่มีความคงทน เวลานำมาใช้งาน เช่นสร้างบ้าน ก็จะสามารถใช้ได้นาน หากนำไม้เนื้ออ่อนมาทำบ้าน ก็จะผุพังเร็ว

จะเห็นว่า การเลือกตัดไม้ของชาวไทลื้อ มุ่งเน้นการตัดไม้ที่มีคุณภาพ และใช้ประโยชน์ได้นาน เนื่องจากมีส่วนที่จะได้ใช้งานมาก และมีความคงทน จึงเป็นการเลือกที่คำนึงถึง

การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่ในปัจจุบันพบว่า มีการตัดไม้ที่นอกเหนือจากต้นไม้ที่มีลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณความต้องการของชาวบ้านมีมากขึ้น ทำให้ต้นไม้ถูกทำลายลงมาก

5.2 ประเพณีและพิธีกรรมการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ประเพณีและพิธีกรรม เกิดจากความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้า อากาศ และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความสุข ความเจริญ เหมาะสมกับชีวิตความเป็นอยู่ และความเชื่อถือของคนส่วนมากในสังคม โดยมุ่งหวังให้คนในสังคม มีพฤติกรรมเป็นไปในทางเดียวกัน และเป็นแบบแผนของสังคมนั้นต่อไป เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ประเพณีบางอย่างที่ไม่เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิต จำเป็นจะต้องพัฒนารูปแบบไป ประเพณีบางอย่างอาจเลื่อมสูญไป การเปลี่ยนแปลงของประเพณีจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับความเป็นไปของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน อย่างไรก็ตาม ประเพณีหลายอย่างยังคงปฏิบัติสืบเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเกิดความสำนึกในการเป็นชุมชนและอัตลักษณ์ของชุมชนนั้น ประเพณีและพิธีกรรมที่ชาวไทลื้อบ้านงอบ ถือปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้ มีดังต่อไปนี้

5.2.1 ประเพณีเกี่ยวกับการเกษตร

5.2.1.1 การทำพิธีเลี้ยงผีฝาย

ในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ตั้งแต่เดิมนั้นมีการใช้ระบบชลประทาน หรือแบบเหมืองฝายในการเกษตรกรรม และในปัจจุบันก็ยังมีการใช้อยู่ การทำเหมืองฝาย ทำด้วยไม้ถมด้วยดินหรือหิน ซึ่งต้องใช้แรงงานคนจำนวนมากมาช่วยกัน เมื่อทำเสร็จแล้วก็จะมีการเลี้ยงผี โดยมีความเชื่อว่าทุกฝายจะมีผีคอยดูแลรักษาอยู่ จะเป็นผู้บันดาลความสมบูรณ์ของการใช้น้ำไปหล่อเลี้ยงพื้นที่ทำนาได้ และทำให้การเพาะปลูกเป็นไปด้วยดี และหลังจากเสร็จฤดูเก็บเกี่ยว ก็จะเป็นการแก้บน ที่ทำให้การเกษตรนั้นอุดมสมบูรณ์ จึงมีการเลี้ยงผีฝายเป็นประจำทุกปี

ในปัจจุบัน ได้มีการสร้างฝายคอนกรีตขึ้นมาใช้แทนฝายไม้ ซึ่งสร้างโดยสภาตำบลงอบในอดีต โดยใช้งบประมาณตามโครงการพัฒนาชนบท และในปัจจุบันอยู่ในความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลงอบ ที่จะให้การสนับสนุนงบประมาณในการบำรุงรักษา แต่พิธีการเลี้ยงผีฝายก็ยังคงถือปฏิบัติกันอยู่เช่นเดิม โดยในเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคมของทุกปี ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกเหมืองฝาย จะมีพิธีเลี้ยงผีฝาย ก่อนที่จะมีพิธี 1 วัน สมาชิกเหมืองฝายจะช่วยกันขุดลอก

ลำเหมือง เพื่อนำเอาเศษหิน ดิน หญ้าและวัชพืชออกจากฝายเพื่อให้น้ำไหลได้สะดวก และแก่ฝาย⁷ จะเก็บเงินจากสมาชิกผู้ใช้น้ำ คนละ 10 บาท เพื่อนำมาซื้อเครื่องเช่น ไขว้ ได้แก่ ไม้ เหล็ก เป็นต้น ในพิธีข้าวเจ้าจะเป็นผู้ขนบานต่อฝายที่อยู่ฝาย เพื่อให้ผีคลบันดาลให้น้ำอุดมสมบูรณ์ทำการเกษตรได้ผลดี หลังจากพิธีกินเครื่องเช่นแล้ว สมาชิกเหมืองฝายร่วมกันรับประทานอาหาร พร้อมกับการคัดเลือกแก่ฝายคนใหม่ด้วย

ในการประกอบพิธีเลี้ยงผีนั้น ข้าวเจ้าจะมีวิธีที่จะติดต่อกับผี เพื่อให้รู้ว่า ผีได้มากินเครื่องเช่นไขว้แล้วหรือยัง โดยมีวิธีการติดต่อกันอยู่ 2 วิธี คือ

วิธีที่หนึ่ง ก่อนการเลี้ยงผี ข้าวเจ้าจะตัดไม้ยาวประมาณ 1 วาของข้าวเจ้า เรียกว่า “ไม้ว่า” ใช้เป็นเครื่องเสียงทายว่าผีได้มากินเครื่องเช่นไขว้ โดยข้าวเจ้าจะทักทายผี บอกกล่าวแก่บน หลังจากนั้นข้าวเจ้าจะถามผีว่ามาแล้วหรือยัง โดยการว่าไม้ ถ้ามาแล้วก็ขอให้ไม้ว่าที่ที่ทางจนสุดแขนทั้งสองข้างนั้น ให้มีขนาดยาวออกไป แต่ถ้าไม่วานั้นสั้นลง แสดงว่าผียังไม่มารับเครื่องเช่นไขว้ ส่วนใหญ่จะทำ 3 หน เพื่อให้ได้รับคำตอบที่แน่ใจ

วิธีที่สอง นำข้าวเปลือกประมาณ 1 กำใส่ไว้ในถ้วย แล้วหยิบข้าวเปลือกขึ้นมา 1 หยิบมือ แล้วนับจำนวนข้าวเปลือก ถ้านับได้เลขคี่ แสดงว่าผีกินเครื่องเช่นไขว้ยังไม่อิ่ม แต่ถ้านับได้เลขคู่ แสดงว่าผีมากินเครื่องเช่นไขว้อิ่มแล้ว โดยจะหยิบข้าวเปลือกมานับ จำนวน 3 ครั้ง

5.2.1.2 การทำพิธีแฮกนา

เป็นพิธีของชาวนาที่กระทำเมื่อแรกลงทำนา แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ แฮกนาตอนหัวนกล้า กับแฮกนาวันปลูกนาหรือดำนา โดยชาวบ้านเชื่อกันว่า เป็นการประกอบพิธีกราบไหว้แม่พระธรณี รวมทั้งเจ้าที่เจ้าทาง เพื่อขออนุญาตพลิกแผ่นดินทำกิน

การทำพิธีแฮกนานี้ จะทำก่อนการดำนา 1 วัน เจ้าของนาจะนำดอกไม้ ขนมัดไม้ ไร่กระบุงไม้ไผ่สาน 2 ใบ ไปผูกกับไม้แล้วนำไปปักที่คันนา เพื่อเลี้ยงผีเสื่อนาและแม่ธรณี พร้อมดอกไม้รูปเทียน เพื่อไปบอกกล่าวให้ดูแลให้พืชผลในปีนั้นอุดมสมบูรณ์ ให้ปกป้องดูแลต้นข้าวไม่ให้นกหรือแมลงและโรคภัยมาเบียดเบียนต้นข้าว หลังจากนั้นก็จะทำพิธีอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ เรียกว่า “การเลี้ยงผีข้าวแฮก” จะมีการนำไก่ 1 คู่ หน่อกล้วย หน่ออ้อย ดอกไม้ รูปเทียน ข้าวเหนียว เกือบและเหล้า ไปบูชาผีที่กองข้าว เพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่ผีแฮกว่าได้ทำการเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะได้ทำการนวดข้าวต่อไป ขอให้ผีแฮกช่วยให้ผลผลิตได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

⁷ แก่ฝาย หมายถึง ผู้ที่เป็นผู้นำในการดูแลเหมืองฝาย โดยชาวบ้านเป็นผู้คัดเลือกขึ้นมาในแต่ละปี

⁸ การตีข้าวแฮก หมายถึง ขั้นตอนแรกที่จะตีข้าวออกจากรวง

ในปีแรกๆ คนรุ่นใหม่จะพูดหรือสื่อสารกับผีไม่ค่อยเป็น จึงมักจะให้พ่อ แม่ หรือผู้เฒ่าผู้แก่เป็นผู้ประกอบพิธีให้ และหลังจากนั้นก็จะสามารถประกอบพิธีเองได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากพิธีแฮกนา เป็นพิธีกรรมที่ค่อนข้างง่าย และไม่ซับซ้อนเท่าใดนัก แต่หากบ้านใดมีพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อยู่ก็มักจะนิยมให้ผู้เฒ่า ผู้แก่เป็นคนประกอบพิธี เพื่อให้เกิดความศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อของชาวไทลื้อ

5.2.1.3 การทำพิธีสู่ขวัญควาย

เป็นพิธีที่เตือนสติและจิตใจให้คนเรามีความกตัญญูต่อบุคคลที่ ระลึกถึงบุญคุณของสัตว์ ที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลแก่เรา โดยเฉพาะควายที่ได้ให้แรงงานไถนาเพื่อพลิกแผ่นดินให้คนได้ปลูกข้าว ในขณะที่ไถคราดนั้น บางครั้งได้คู่คำ เหม็น ตี ดังนั้นเมื่อสิ้นฤดูกาลไถคราดจึงมีการประกอบพิธีสู่ขวัญควาย

ในปัจจุบันการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี ได้เข้ามาสู่ชุมชนไทลื้อบ้านอบมากขึ้น มีการนำรถไถนาเดินตาม หรือควายเหล็กเข้ามาใช้ในการไถนาแทนควายมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการไถนาด้วยควายค่อนข้างล่าช้า และที่สำคัญคือ การเลี้ยงดูควายค่อนข้างลำบาก จากคำบอกเล่าของกลุ่มคนทำนาบอกว่า สมัยก่อนการเลี้ยงวัวควายนั้นสบายมาก เพียงแต่นำนมรดไว้ตอนกลางคืน รุ่งเช้าก็ปล่อยให้เข้าป่าหรือปล่อยให้ออกกลางทุ่งนา เพราะคนสมัยก่อนทำสวนทำนา จะต้องทำไร่ป้องกันวัวควายด้วย แต่ในสมัยนี้การทำไร่ ทำสวน ไม่ต้องล้อมรั้วก็ได้ จึงทำให้เจ้าของวัวควายต้องดูแลวัวควายของตนเองไม่ให้เข้าไปทำลายพืชผักในไร่ในสวนได้ กอปรกับ ควายเป็นสัตว์ที่คนนิยมบริโภค และมีการขยายพันธุ์ช้า ทำให้ควายมีปริมาณลดลง อย่างไรก็ตาม ควายก็ยังเป็นสัตว์เลี้ยงที่มีประโยชน์ต่อชุมชน พ่อสังข์ทอง เทพจินดา (2545) เล่าว่า สมัยก่อนการทำนาของชาวไทลื้อบ้านอบ ใช้ควายในการไถนา การทำนาจะได้ผลผลิตมากกว่าปัจจุบันที่ใช้ควายเหล็กไถนา ทั้งนี้พบว่าในช่วงหน้าแล้งชาวบ้านได้นำควายไปเลี้ยงที่ในนา ทำให้มูลควายกลายเป็นปุ๋ยที่ดีของนาข้าว แต่พอหันมาใช้รถไถนา ก็ต้องหันมาใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์แทนทำให้คุณภาพของดินเสียไป ส่งผลให้ผลผลิตข้าวในนาลดลง นอกจากนี้ ควายยังเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่หารายได้ให้แก่ผู้เลี้ยง โดยผู้เลี้ยงสามารถขายควายตัวหนึ่งราคามากกว่า 10,000 บาทขึ้นไป ทำให้ชาวบ้านหันมาเลี้ยงควายมากขึ้น ดังนั้น จึงควรมีการอนุรักษ์ควายไว้ เพื่อให้คนรุ่นต่อไปได้รู้จัก และควรมีการอนุรักษ์พิธีสู่ขวัญควายไว้เพื่อให้สืบทอดต่อไป

5.2.1.4 การทำพิธีเก็บขวัญข้าว

การเก็บขวัญข้าว เป็นพิธีของชาวนาชาวไร่ ที่ประกอบพิธีภายหลังฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ผู้ขัง และครอบครัว นอกจากนั้นยังเป็นการขอมาต่อข้าวที่ทำให้ตกหล่นลงบนพื้นดิน และมีความเชื่อว่า เมื่อได้ทำพิธีเก็บขวัญข้าวแล้ว “กินบ่มีตัก จักบ่มีลง” หมายความว่า

กินไม่เปลือง ทำให้มีข้าวพอกกินตลอดปี โดยจะเชิญหมอบขวัญหรือผู้เฒ่าผู้แก่ มาเรียกขวัญข้าว (ฮ้องขวัญ) โดยจะทำพิธีที่บ้าน เพื่อเรียกขวัญข้าวมากินเครื่องเช่น ไห้ว ได้แก่ ไก่ เหล้า ข้าวเหนียว หมอบขวัญจะเป็นผู้ป้อนข้าว ด้วยการนำข้าว เนื้อไก่มาป้อนใส่ขวัญข้าว แล้วตามด้วยเหล้า หมอบขวัญจะบอกกล่าวเรียกขวัญข้าวที่ตกหายในที่ต่างๆ มาร่วมกันเครื่องเช่น ไห้วนั้น

5.2.1.5 การพิธีทำบุญทานข้าวใหม่

เป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันมายาวนาน เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวมาไว้ในยุ้งฉางแล้ว ก่อนจะนำข้าวออกไปค้าหรือสีต้องหาฤกษ์ยามวันดีเสร็จแล้วนำข้าวไปตำ วันรุ่งขึ้นหุงข้าวใหม่พร้อมทั้งอาหารไปทำบุญถวายพระและอุทิศส่วนกุศลไปยังบุพการีผู้ล่วงลับไปแล้ว ภายหลังกลับจากการทำบุญที่วัด ก็จะนำข้าวใหม่และอาหารไปให้บุพการีที่ยังมีชีวิตอยู่ รับประทานก่อน จะเห็นได้ว่าการทำบุญทานข้าวใหม่ เป็นการแสดงความกตัญญูทเมวที่ ตอบแทนแก่ผู้มีพระคุณ ซึ่งเป็นผู้บุกเบิกสร้างไร่นาไว้ให้ลูกหลานได้ทำมาหากิน ดังนั้นผลผลิต จึงตอบแทนบุญคุณด้วยการทานข้าวใหม่ และให้กินข้าวใหม่

5.2.1.6 การทำพิธีเลี้ยงผีเจ้าที่

ชาวไทลื้อบ้านงอบ มีความเชื่อว่า มีผีเจ้าที่คอยดูแลรักษาพืชไร่ สัตว์เลี้ยง ให้มีความอุดมสมบูรณ์ ทำให้ได้ผลผลิตดี ดังนั้นจึงมีการเลี้ยงผีเจ้าที่ หลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว โดยเฉพาะที่ทำไร่ ทำนาหรือทำสวน สำหรับชาวไทลื้อบ้านงอบมักจะนิยมเลี้ยงผีสวนส้มเขียวหวานกันมาก เนื่องจากส้มเขียวหวานเป็นพืชเศรษฐกิจ และให้ผลผลิตที่ดีแก่เจ้าของสวน พิธีเลี้ยงผีเจ้าที่จะจัดขึ้นในบริเวณไร่ นาหรือสวน โดยทำเป็นหอผีและมีหมอบผีเป็นผู้ทำพิธีกรรม มีเครื่องเช่น คือ เหล้า ไก่ หมู หรือวัว แล้วแต่เจ้าของสวนจะบนไว้ หรือแล้วแต่ผลผลิตที่ได้ในปีนั้น

5.2.1.7 การทำพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ

ต้นน้ำทุกแห่งจะมี ผีขุนน้ำคุ้มครองอยู่ เป็นผู้คอยดูแลน้ำ หากคนเข้าไปในป่าเพื่อเก็บของป่า ตัดไม้ หรือล่าสัตว์ จะต้องขออนุญาตผีขุนน้ำเสียก่อน และมีการแสดงความขอบคุณเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ พิธีกรรมจึงเป็นการแสดงความเคารพและขอบคุณในธรรมชาติที่ได้ให้น้ำเพื่อการเพาะปลูก ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล และการเกษตรองงามอุดมสมบูรณ์

การเลี้ยงผีขุนน้ำ เป็นประเพณีที่ชาวไทลื้อบ้านงอบทำกันมาแต่ครั้งปู่ย่าตายาย มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผี หรือแม่นางธรณีที่ดูแลขุนน้ำตกลง ได้บันดาลให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล พืชผลอุดมสมบูรณ์หลังจากเสร็จพิธีเลี้ยงผีมีการรับประทานอาหารร่วมกัน

5.2.2 ประเพณีเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

5.2.2.1 พิธีบวชป่า

พิธีการบวชป่า เป็นแนวทางการอนุรักษ์ป่าที่เกิดจากการประยุกต์พิธีกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งในพระไตรปิฎก (เสรี พงศ์พิศ, 2536: 316-321) กล่าวถึง พิธีกรรมเจริญพระพุทธรูปมนต์ให้ต้นไม้ในครั้งพุทธกาล ซึ่งการทำพิธีดังกล่าว เพื่อให้ป่าต้นน้ำลำธารรอดพ้นจากการถูกตัดฟัน ถือเป็นกุศโลบายยับยั้งการลักลอบตัดไม้บริเวณต้นน้ำ และเพื่อความเป็นสิริมงคลกับต้นไม้ในป่าที่ได้รับการบวชป่าในบริเวณนั้น การทำพิธีบวชป่าเป็นการที่ชาวบ้าน ได้อนุรักษ์ป่าและต้นไม้ไว้ให้เป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยมีความเชื่อว่าถ้าทำพิธีบวชป่าบริเวณนั้นแล้ว ต้นไม้และป่าไม้ในบริเวณนั้น จะมีเป็นต้นไม้ที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เพราะว่ามีภูติผีเทวดามาสิงสถิตย์และคอยดูแลให้คนจะเข้าไปทำลายต้นไม้ และสิ่งที่มีชีวิตที่อยู่ในป่าบริเวณนั้นไม่ได้ ซึ่งเป็นการหวงห้ามมิให้เข้าไปทำลายป่าไม้โดยตรง

5.2.2.2 พิธีบวชต้นไม้

เป็นการทำพิธีโดยการคัดเลือกต้นไม้ที่มีอายุมากที่สุดในพื้นที่นั้น แล้วทำพิธีบวชต้นไม้ต้นนั้น เพื่อให้เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ในป่า ใครจะไปตัดหรือทำลายไม้ได้ถือเป็นการลบหลู่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางแห่งมีการนำผ้าจีวรพระสีเหลืองมาพันรอบโคนต้นไม้ ซึ่งนับเป็นกุศโลบายที่จะให้คนเกิดความยำเกรงและไม่กล้าตัดต้นไม้ต้นนั้นได้

5.2.2.3 พิธีทอดผ้าป่าต้นไม้

พิธีทอดผ้าป่าต้นไม้ เป็นพิธีที่ประยุกต์ขึ้นมาจากพิธีทอดผ้าป่า ซึ่งเป็นพิธีกรรมในศาสนาพุทธ พิธีกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะปลุกจิตสำนึกของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่า มีการระดมกล้าไม้ วัสดุอุปกรณ์ แล้วจัดทำพิธีทอดผ้าป่าต้นไม้ เหล่านี้ให้แก่พระสงฆ์หลังจากเสร็จพิธีการแล้ว ชาวบ้านก็จะนำต้นไม้ไปปลูกในพื้นที่ที่เตรียมไว้ หรือนำไปปลูกยังหัวไร่ปลายนาเพื่อความเป็นสิริมงคล ประโยชน์ของการทอดผ้าป่าต้นไม้ นอกจากจะเป็นการรณรงค์ให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวในการอนุรักษ์ป่าแล้วยังช่วยให้คนที่อยู่นอกชุมชนได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูสภาพป่าด้วย

5.2.2.4 พิธีสืบชะตาแม่น้ำ

พิธีสืบชะตาแม่น้ำ เป็นพิธีกรรมที่ประยุกต์มาจากพิธีสืบชะตาหมู่บ้าน และพิธีสืบชะตาคน ซึ่งถือว่าเป็นพิธีกรรมที่มีคุณค่า และมีความหมายต่อชาวบ้าน พิธีสืบชะตาแม่น้ำ เกิดจากการที่ชาวบ้านมีความห่วงใยในป่าต้นน้ำ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร ให้มีชีวิตยืนยาวสืบไป โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวมพลังของชาวบ้านที่อยู่ลุ่มน้ำเดียวกัน หรือใช้แม่น้ำเดียวกันให้มีจิต

สำนึกในการปกป้องทรัพยากร ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

การทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ ถือเป็นแนวทางการอนุรักษ์ป่า โดยใช้พิธีกรรมทางศาสนา นอกจากสามารถเรียกขวัญ และกำลังใจของชาวบ้านคืนมาแล้ว ยังก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกัน และยังเป็นการแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ดูแลแม่น้ำอีกด้วย นอกจากนี้ ชาวไทลื้อบ้านงอบยังได้จัดทำสถานี่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำในแม่น้ำนาน โดยแบ่งเขตไว้สำหรับอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และได้ทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำในบริเวณดังกล่าว เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักและไม่กล้าจับสัตว์น้ำในบริเวณดังกล่าวอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การจัดทำพิธีบวงสรวงไม้ บวชป่าและพิธีสืบชะตาแม่น้ำที่เกิดขึ้นนั้น เป็นแนวคิดและแนวทางในการที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนที่อยู่ในชุมชนให้มีความรู้สึกรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ โดยอาศัยความเชื่อทางพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการสร้างจิตสำนึกให้แก่ชาวบ้าน

จากประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวไทลื้อบ้านงอบ จะเห็นว่าชาวไทลื้อบ้านงอบให้ความสำคัญและให้การยกย่องต่อธรรมชาติ ต่อสิ่งที่อยู่รอบตัวเอง นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงความกตัญญูกตเวที รู้คุณค่าผู้ให้ผลประโยชน์ สิ่งเหล่านี้หากเกิดความสำนึกแล้ว จะทำให้คนในสังคมเกิดความระลึกได้ ให้ความเคารพยำเกรงและมีการใช้อย่างทรัพยากรอย่างประหยัด และรู้คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

5.2.3 การรวมกลุ่มความร่วมมือเพื่อการจัดการทรัพยากรป่าไม้

ชุมชนไทลื้อบ้านงอบ มีการรวมกลุ่มกันเพื่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน ในด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้จำแนกกลุ่มความร่วมมือในชุมชนเป็นประเภท ดังนี้

1. การรวมกลุ่มบนความเชื่อเรื่องผี ซึ่งการรวมกลุ่มลักษณะนี้จะใช้ความเชื่อเกี่ยวกับผี มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่

1.1 กลุ่มผีบรรพบุรุษ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าเขาพญาจุมปู เจ้าพ่อบ้านอิง เจ้าพ่อบ้านต๊ะ ซึ่งในจุดที่ตั้งของหอนี้จะมีการอนุรักษ์ป่าไว้ โดยเฉพาะหอนี้เจ้าเขาพญาจุมปู ซึ่งอยู่บริเวณหัวนาของหมู่บ้าน ชาวบ้านได้จัดเป็นเขตอนุรักษ์ไว้ ห้ามใครตัดไม้เป็นอันขาด เพื่อให้เป็นที่สิงสถิตย์ของผีในหอนี้ และนอกจากนั้นในแต่ละปีชาวบ้านจะขนานนให้เจ้าพ่อได้ช่วยให้มีน้ำท่าอุดม สมบูรณ์ ทำนาได้ผลผลิตดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิต และร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อีกด้วย

1.2 กลุ่มผีตามสถานที่ทำกิน ซึ่งการรวมกลุ่มประเภทนี้ จะเป็นการรวมกลุ่มตามการใช้ประโยชน์จากน้ำหรือป่าในบริเวณนั้น ได้แก่ ผีห้วยเลา ผีดงแก้ว และผีปากท่อ

ซึ่งแต่ละแห่งจะเป็นชื่อลำห้วยที่ชาวบ้านใช้น้ำสำหรับการทำนา และทำสวน โดยชาวบ้านจะจัดตั้งหอผีไว้ในบริเวณดังกล่าว มีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ในบริเวณนั้น โดยไม่ให้ใครตัดต้นไม้บริเวณนั้นก่อนฤดูทำนา ทำสวน จะมีการบนบานศาลกล่าว เพื่อให้ผีเจ้าที่ช่วยปกป้อง ดูแลน้ำท่า และผลผลิตให้สมบูรณ์ ทุกปี จะมีการทำพิธีเลี้ยงผี ได้แก่ ผีห้วยเตา เลี้ยงด้วยไก่จำนวน 2 ตัว และเครื่องสักการะ ผีดงแก้ว เลี้ยงด้วยสุนัข จำนวน 1 ตัว ส่วนผีปากท่อ เลี้ยงด้วยเป็ดจำนวน 2 ตัว (พ่อเฉลิม ร่อนทอง, 2545)

2. การรวมกลุ่มบนความเชื่อเรื่องการอนุรักษ์ ชาวไทลื้อบ้านงอบ ได้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มองค์กรชุมชน ดังนี้

2.1 กลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน ชุมชนไทลื้อบ้านงอบ มีความตื่นตัวและร่วมกันจัดการทรัพยากรป่าไม้ เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทุกหมู่บ้านจะมีการกันเขตป่าไว้เป็นเขตป่าอนุรักษ์ และเป็นพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน ได้มีการตั้งกฎระเบียบเกี่ยวกับป่าอนุรักษ์ หรือป่าชุมชน ของแต่ละหมู่บ้านไว้อย่างชัดเจน และทำให้คนในหมู่บ้านเกิดความเชื่อและไม่บุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอนุรักษ์ดังกล่าว อย่างไรก็ตามในเขตป่าอนุรักษ์หรือป่าชุมชนของหมู่บ้าน ชาวบ้านสามารถเข้าไปเก็บหรือหาของป่าในป่าชุมชนได้ หรือแม้แต่การตัดไม้สำหรับใช้สอย เช่น ไม้ไผ่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ หรือหากมีความจำเป็นต้องใช้ไม้เพื่อการทำบ้านหรือสร้างสิ่งก่อสร้างสาธารณะ ก็สามารถใช้ ตกลงกันในที่ประชุมของหมู่บ้าน เพื่ออนุญาตให้ตัดต้นไม้ในป่าอนุรักษ์ได้

2.2 กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ตั้งอยู่ติดกับแม่น้ำน่าน และลำน้ำงอบ จึงเกิดกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำขึ้น ที่บริเวณสะพานข้ามแม่น้ำน่านไปบ้านภูคำ โดยชาวบ้านได้ร่วมกันกำหนดให้บริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำของบ้านงอบได้ กับบ้านงอบกลาง แต่ละหมู่ได้ทำเครื่องหมายบริเวณริมแม่น้ำน่าน ความยาวประมาณ 500 เมตร ให้ทุกคนรู้ว่าบริเวณนี้ห้ามจับสัตว์น้ำทุกชนิด ซึ่งในปัจจุบันนี้มีปลาจำนวนมากมาอาศัยอยู่ในบริเวณเขตอนุรักษ์นี้ พอถึงช่วงฤดูน้ำหลากปลาเหล่านี้ก็จะออกไปวางไข่ และพอฤดูแล้งก็จะกลับมาอยู่ที่เดิม ทำให้เป็นการขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ให้แก่แม่น้ำได้เป็นอย่างดี ผู้ใหญ่บ้าน บ้านงอบได้ เล่าว่า ทุกวันนี้ชาวบ้านสามารถจับปลาจากแม่น้ำน่านมากินได้มากขึ้นกว่าแต่ก่อนที่ยังไม่มีการอนุรักษ์ ปลาพันธุ์พื้นบ้าน เช่น ปลาสีก ปลาหมี่ ปลามัน เริ่มมีมากขึ้น หลังจากถูกจับจนเกือบจะสูญพันธุ์ไปจากแม่น้ำน่านแล้ว จากการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำของชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ทำให้ชาวบ้านได้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และพันธุ์สัตว์อื่นๆ จึงทำให้เกิดกลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าขึ้นในกลุ่มป่าชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน

3. การรวมกลุ่มบนพื้นฐานการประกอบอาชีพ ชาวไทลื้อบ้านงอบประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก จึงเกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้นมากมายและกลุ่มที่มีบทบาทชัดเจนในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ได้แก่

3.1 กลุ่มเกษตรกรทำนางอบ ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้น โดยมีกลุ่มผู้ทำนาทำสวน โดยเฉพาะทำสวนส้มเขียวหวาน พ่อพงษ์ศักดิ์ อินทะรังษี (2545) ประธานกลุ่มเกษตรกรทำนางอบ ได้กล่าวว่า กลุ่มเกษตรกรทำนางอบได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี 2521 มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมสมาชิก และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งเรื่องการเงิน ด้านวิชาการผลิต การตลาด เพื่อให้สมาชิกสามารถผลิตพืชผลทางการเกษตรให้ได้ผลผลิตดี และขายได้ในราคาที่ดีด้วย

3.2 กลุ่มทอผ้าไทลื้อ ซึ่งกลุ่มทอผ้านี้ได้ก่อตั้งขึ้นมาโดยการรวมกลุ่มกันของสตรีแม่บ้าน ที่ประกอบอาชีพทอผ้า ซึ่งเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อของชาวไทลื้อ คุณศรีสวัสดิ์ คำรังษี (2545) ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านทุ่งสนุกกล่าวว่า การทอผ้าของชาวไทลื้อมีความเป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ ลายไทลื้อ ลายน้ำไหล สิ่งเหล่านี้ชาวไทลื้อเราจะต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ นอกจากนั้น กลุ่มยังมีการพัฒนาฝีมือการทอผ้าให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้เกิดการสืบทอดวิธีการ และลวดลายของผ้าทอให้สืบทอดต่อไป

นอกจากนั้น ก็จะมีการรวมกลุ่มอื่นๆ อีกมากมาย เช่น กลุ่มเหมืองฝ้าย กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเลี้ยง (มิตรภาพ) เกิดขึ้นในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการรวมตัวและความสามัคคีในชุมชน และเกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิด ประสบการณ์ ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และการถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่นๆ สืบต่อไป

5.3 สรุป

ระบบวัฒนธรรมชุมชนไทลื้อบ้านงอบ ประกอบด้วย วิธีการดำเนินชีวิตที่เกิดจากความเชื่อและประเพณีที่เกิดขึ้นในชุมชน ก่อให้เกิดการปฏิบัติซ้ำๆ กันเป็นประจำ และมีการแลกเปลี่ยนถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นต่อไป สิ่งเหล่านี้เกิดเป็นความร่วมมือระหว่างกัน ของคนในชุมชนที่มีแนวความคิดและทัศนคติที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ได้หล่อหลอมรวมกันเป็นกลุ่มองค์กร ในการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในชุมชนไทลื้อ เกิดขึ้นจากหลากหลายความคิด ความเชื่อ ที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ขึ้นในชุมชนไทลื้อบ้านงอบ จนกลายเป็นแบบแผน กฎเกณฑ์และแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสมกับชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเกิดจากพื้นฐานวัฒนธรรมชุมชนที่มีความเป็นปึกแผ่น แน่นแฟ้นและสืบเนื่องกันมา